

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	5
Betekenis gebruikte afkortingen	7
1 Inleiding	19
2 Het Nederlandse gevangenisstelsel	21
2.1 De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)	21
2.2 Het Gevangeniswezen: de organisatie, de inrichtingen en de gedetineerden	22
2.3 De soorten penitentiaire inrichtingen en voor wie die bestemd zijn	23
2.4 Huizen van bewaring	24
2.5 Gevangnissen	28
2.6 Inrichtingen voor stelselmatige daders	29
2.7 Bijzondere inrichtingen en afdelingen	29
3 Plaatsing en overplaatsing	37
3.1 De eerste plaatsing in een huis van bewaring	37
3.2 De selectiefunctionaris	37
3.3 Detentie- en re-integratieplanning als basis voor selectie	39
3.4 Risicoprofiel en (over)plaatsing	40
3.5 Plaatsing op de GVM-lijst	41
3.6 De plaatsing en overplaatsing van voorlopig gehechten	44
3.7 De plaatsing en overplaatsing van in eerste aanleg veroordeelden en de plaatsing van definitief veroordeelden	45
3.8 Plaatsing van arrestanten	46
3.9 Overplaatsing naar een BBA	47
3.10 Verzoek om (over)plaatsing naar een andere inrichting of afdeling	47
3.11 Bezwaar en beroep tegen gedwongen plaatsing of overplaatsing	49
3.12 Schorsing van (over)plaatsingsbeslissingen door de voorzitter van de RSJ in de bezwaarfase	50
3.13 De beslissing op het bezwaarschrift	51
3.14 Beroep tegen niet-ontvankelijkverklaring of ongegrondverklaring van het bezwaarschrift	52
3.15 Schorsing van (over)plaatsingsbeslissingen	53
3.16 Plaatsing in een afdeling voor beheersproblematische gedetineerden	53

3.17	Plaatsing in en overplaatsing naar de EBI in Vught	54
3.18	Verlenging van de EBI-plaatsing	55
3.19	Beroep tegen EBI-plaatsing en tegen verlengingsbeslissingen	57
3.20	Plaatsing in of overplaatsing naar een TA	58
3.21	Plaatsing in een inrichting voor strafrechtelijk gedetineerde vreemdelingen	60
3.22	Gedwongen overbrenging naar een 'accommodatie' ter verpleging in verband met een psychische stoornis, psychogeriatrische aandoening of verstandelijke handicap	61
3.23	Plaatsing van uitsluitend tot gevangenisstraf veroordeelden in een FPC	63
3.24	Overplaatsing van veroordeelden tot gevangenisstraf en tbs met bevel verpleging naar een FPC	64
3.25	Plaatsing in een PPC	65
3.26	(Over)plaatsing: desnoods met geweld	66
3.27	Het vervoer van gedetineerden en hun bagage	66
3.28	Klachten over het vervoer	71
4	Regime en programma's	73
4.1	Wat is een 'regime'?	73
4.2	Het gemeenschapsregime	73
4.3	Het individueel regime	73
4.4	Het regime in de EBI	75
4.5	Het regime op een TA	76
4.6	Het dagprogramma	78
4.7	Het detentie- en re-integratieplan	78
4.8	Promoveren en degraderen	80
4.9	Het basis- en het plusprogramma	82
4.10	Het regime in een ISD-inrichting	86
5	Inkomstenprocedure en toewijzing verblijfsruimte	89
5.1	De binnenkomst in een inrichting	89
5.2	Vaststelling identiteit	90
5.3	Onderzoek aan lichaam, kleding en bezittingen	90
5.4	Medisch onderzoek	91
5.5	Urinecontrole	91
5.6	Screening op persoonlijkheid	91
5.7	Vaststelling risicoprofiel	92
5.8	Vaststelling behoefte aan sociale verzorging	92
5.9	Toewijzing van een een- of meerpersoonscel	92
5.10	Cellen moeten aan bepaalde minimumeisen voldoen	95
6	Contacten met de buitenwereld	99
6.1	Post ontvangen en versturen	99
6.2	Communicatie via internet (e-mail, Skype of webcam)	100
6.3	De directie kan post controleren	102
6.4	Geprivilegieerde post	103

6.5	Beklag over niet verzenden of uitreiken post	108
6.6	Pakketten	109
6.7	Bezoek	109
6.8	Bezoek zonder toezicht	114
6.9	Advocatenbezoek	116
6.10	Zakenbezoek	117
6.11	Onderling gedetineerdenbezoek	118
6.12	Bezoek van niet-justitiegebonden organisaties en vrijwilligers	119
6.13	Organisaties en instanties met vrije toegang tot gedetineerden	120
6.14	Beklag tegen het weigeren van bepaalde bezoekers	120
6.15	Telefoneren	121
6.16	Het afluisteren en opnemen van telefoongesprekken	122
6.17	De directeur kan een belverbod opleggen	124
6.18	Telefoneren met de advocaat (en andere geprivilegieerde personen)	125
6.19	Telefoneren met medegedetineerden	127
6.20	Contacten met journalisten	128
6.21	Uitoefening van het kiesrecht	130
7	Arbeid en beloning	131
7.1	Arbeid als onderdeel van het detentie- en re-integratieplan	131
7.2	Directeur moet voor werk zorgen	132
7.3	Diverse soorten gedetineerdenarbeid	134
7.4	De arbeidstijden – zon- en feestdagen	135
7.5	Arbeidsomstandigheden – veiligheid – letsel	136
7.6	Het ‘arbeidscontract’	137
7.7	Het arbeidsloon	138
7.8	Loonvervangende uitkeringen	140
7.9	De besteding van het loon – eigen geld – de rekening-courant	142
7.10	Ziekengeld	142
7.11	Arbeidsongeschiktheid	143
7.12	Werkweigering	145
7.13	De werkstaking	146
8	Medische zorg	147
8.1	Het recht op en toegang tot medische zorg	147
8.2	De medische dienst	151
8.3	De taken en verantwoordelijkheden van de inrichtingsarts	151
8.4	De taken en verantwoordelijkheden van verpleegkundigen	155
8.5	Gedwongen medische zorg	156
8.6	De tandarts	161
8.7	Medische experimenten op gedetineerden	162
8.8	Hongerstaking en dwangvoeding	163
8.9	Zelfmoordpreventie	165
8.10	Hulp bij zelfdoding	166
8.11	Verslaafdenzorg	167
8.12	De kosten van medische zorg en de verstrekking van geneesmiddelen	168

8.13	Beroep tegen medisch handelen	170
8.14	Het (alsnog) indienen van een klacht bij een Medisch Tuchtcollege	176
9	Geestelijke verzorging	179
9.1	Zorgplicht directeur	179
9.2	Uitsluiting van religieuze bijeenkomsten	180
9.3	Religie en voeding	181
9.4	Religieuze gebruiken en attributen	182
10	Persoonlijke verzorging	185
10.1	Voeding	185
10.2	Koosjer en halal voedsel	187
10.3	De inrichtingswinkel ('kantine')	189
10.4	Roken	191
10.5	Kleding en schoeisel	192
10.6	Lichamelijke verzorging	195
11	Persoonlijke bezittingen	197
11.1	Voorwerpen op cel	197
11.2	Uitspraken van de beroepscommissie over 'voorwerpen op cel'	200
11.3	Schade aan en vermissing/vernietiging van eigendommen	204
11.4	Aansprakelijkheid van gedetineerden voor schade aan justitie-eigendommen	207
11.5	Contant geld – rekening-courant	207
12	Nieuwsvoorziening en onderwijs	213
12.1	Kranten, tijdschriften, tv en internet	213
12.2	Van bibliotheek naar re-integratiecentrum (RIC)	215
12.3	Onderwijs – educatieve activiteiten – zelfstudie	216
13	Sport, luchten en recreatie	221
13.1	Sport	221
13.2	Verblijf in de buitenlucht – 'luchten'	222
13.3	Recreatie	226
14	Controlemaatregelen en geweldgebruik	229
14.1	Legitimatieplicht	229
14.2	Fouilleren – onderzoek aan de kleding	230
14.3	Visiteren – onderzoek aan of in het lichaam	231
14.4	Urinecontrole – alcoholtest	234
14.5	Celinspectie (onderzoek verblijfsruimte)	241
14.6	In beslagname van voorwerpen voor DNA-onderzoek	243
14.7	Cameraobservatie	244
14.8	Observatie door informanten op verzoek van Justitie	246
14.9	Het opnemen van vertrouwelijke communicatie	247
14.10	Gebruik van geweld en vrijheidsbeperkende middelen	248

15	Ordemaatregelen en disciplinaire straffen	255
15.1	Ordemaatregelen	255
15.2	De directeur is bevoegd tot het nemen van ordemaatregelen	256
15.3	De duur van ordemaatregelen	256
15.4	De beslissing moet schriftelijk en 'onverwijld' aan de van tevoren gehoorde betrokkene worden uitgereikt	257
15.5	Bevelen van de directeur ter handhaving van de orde en veiligheid	258
15.6	Redenen voor het opleggen van ordemaatregelen	258
15.7	De maatregel van uitsluiting van activiteiten	260
15.8	Plaatsing in afzondering	262
15.9	Tenuitvoerlegging van de afzondering in een andere inrichting	266
15.10	Afzondering (beperkingen) bevolen door de officier van justitie of rechter-commissaris	267
15.11	Disciplinaire bestraffing	268
15.12	Welke feiten kunnen leiden tot een disciplinaire straf?	268
15.13	Wie kunnen als 'dader' worden bestraft?	271
15.14	De directeur is bevoegd om disciplinaire straffen op te leggen	272
15.15	De disciplinaire procedure	273
15.16	Verzoek om schorsing van de tenuitvoerlegging van de straf	275
15.17	Het bewijs van een disciplinair strafwaardig feit	275
15.18	Afzondering tijdens onderzoek naar disciplinair strafbare feiten	277
15.19	De disciplinaire straffen	277
15.20	De strafmaat	283
15.21	De strafmotivering	285
15.22	Het penitentiaire 'strafblad'	285
16	Het (tijdelijk) verlaten van de penitentiaire inrichting	287
16.1	Ontvluchting – ongeoorloofde afwezigheid	287
16.2	Invrijheidstelling door opheffing of schorsing van de voorlopige hechtenis	288
16.3	Het 'lichten' van gedetineerden	289
16.4	Verlof	290
16.5	Re-integratieverlof	291
16.6	Kortdurend re-integratieverlof (art. 19 RTVI)	294
16.7	Langdurend re-integratieverlof (art. 20 RTVI)	295
16.8	Re-integratieverlof voor extramurale arbeid (art. 20ab RTVI)	296
16.9	Re-integratieverlof van levenslanggestraften (art. 20d RTVI)	297
16.10	Verlof tijdens verblijf in een inrichting voor stelselmatige daders	299
16.11	Incidenteel verlof voor humanitaire doeleinden (art. 21-33 RTVI)	299
16.12	Het verschil tussen incidenteel verlof en strafonderbreking (SOB)	300
16.13	Waartoe incidenteel verlof kan worden verleend	300
16.14	Aan het (incidenteel) verlof te verbinden voorwaarden	306
16.15	Wie beslist over het verlenen van incidenteel verlof?	307
16.16	Beklag en beroep tegen het niet verlenen van incidenteel verlof	309
16.17	Strafonderbreking – SOB (art. 34-40 RTVI)	309
16.18	Waarvoor SOB bedoeld is	312

16.19	De minister beslist op een verzoek om SOB	315
16.20	Beroep tegen afwijzing van een verzoek om SOB	316
16.21	Ambtshalve SOB voor arrestanten wegens plaatsgebrek	316
16.22	Gesplitste tenuitvoerlegging van een gevangenisstraf is geen SOB	317
16.23	Ziekmelding tijdens SOB	317
16.24	Incidenten tijdens verlof of SOB	318
16.25	Reis- en verblijfskosten tijdens verlof en SOB	318
16.26	Overbrenging van een PI naar een (verslavings)kliniek	320
16.27	Het bijwonen van gerechtelijke procedures	320
17	Het penitentiair programma en de (voorwaardelijke) invrijheidstelling	323
17.1	Het penitentiair programma	323
17.2	Wie er in aanmerking komt voor een penitentiair programma	324
17.3	De inhoud van een penitentiair programma	326
17.4	Elektronisch toezicht	327
17.5	Deelname aan een penitentiair programma op voordracht van de directeur	328
17.6	Deelname aan een penitentiair programma op eigen verzoek	329
17.7	De beoordeling van de voordracht of het verzoek door de selectiefunctionaris	329
17.8	Beroep tegen afwijzing van een voordracht tot of verzoek om deelname aan een penitentiair programma	330
17.9	De uitvoering van een penitentiair programma	330
17.10	Beëindiging van een penitentiair programma en wat daartegen gedaan kan worden	332
17.11	Uitkeringen tijdens deelname aan een penitentiair programma	332
17.12	Invrijheidstelling – algemeen	333
17.13	Voorwaardelijke invrijheidstelling (V.I.)	334
17.14	Gratie en amnestie	340
18	Gedetineerdencommissies	343
18.1	Het overleg tussen de directeur en gedetineerden	343
18.2	Verkiezing leden Gedeco	344
18.3	Ontslag leden Gedeco	344
18.4	De Gedeco kan niet zelfstandig of namens een groep klagen	345
18.5	Gedetineerden en de vrijheid van vereniging en vergadering	348
19	Bemiddeling en beklag	349
19.1	Bemiddeling naar aanleiding van grieven	349
19.2	Een klacht indienen	350
19.3	Waarover men kan klagen	351
19.4	Waarover men <i>niet</i> kan klagen	352
19.5	Misbruik van beklagrecht	353
19.6	Hoe een klacht ingediend moet worden	354
19.7	Binnen welke termijn een klacht ingediend moet worden	355
19.8	Bij wie een klacht ingediend moet worden	355

19.9	Het gelijktijdig met de klacht indienen van een schorsingsverzoek	356
19.10	Eventueel alsnog bemiddeling	357
19.11	Behandeling van de klacht door de beklagcommissie	358
19.12	De afdoening van 'eenvoudige' klachten	359
19.13	Afdoening van klachten door de voltallige beklagcommissie	359
19.14	De beoordeling van de klacht	362
19.15	De uitspraak van de beklagcommissie	364
19.16	Tegemoetkoming/compensatie	365
19.17	De uitspraak van de beklagcommissie is onmiddellijk uitvoerbaar	366
19.18	Beroep tegen de uitspraak van de beklagcommissie	366
19.19	Het instellen van beroep en de beroepstermijn	367
19.20	Verzoek om schorsing van de uitspraak van de beklagcommissie	369
19.21	De behandeling van het beroep (art. 69 Pbw)	370
19.22	Wraking van (leden van) de beroepscommissie en klachtenregeling	371
19.23	De uitspraak van de beroepscommissie	371
19.24	Cassatie in het belang der wet	373
19.25	Aanvullende rechtsbescherming door de burgerlijke rechter	373
19.26	Klagen bij de Nationale ombudsman	374
19.27	Klagen bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens	375
19.28	Klagen bij het Comité voor de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties	376
20	Nationaal en internationaal toezicht op de behandeling van gedetineerden	377
20.1	De Commissie van Toezicht	377
20.2	De Inspectie Justitie en Veiligheid	380
20.3	Toezicht door de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming	382
20.4	Toezicht door de Nationale ombudsman	383
20.5	Parlementair toezicht	383
20.6	Toezicht door het Europees Comité inzake de voorkoming van foltering	384
20.7	Toezicht door het VN Subcomité ter voorkoming van foltering	385
21	Dossiers	387
21.1	Soorten dossiers	387
21.2	Het penitentiair dossier	387
21.3	Inzage in, vertaling en kopieën van (stukken uit) het penitentiair dossier	389
21.4	Rectificatie van de inhoud van het penitentiair dossier	392
21.5	Het inrichtingsdossier	393
21.6	Het medisch- of behandelingsdossier	393
Bijlagen		395